

det at være i Statssamfundets og altsaa tillige i Almeenvællets Interesse, at have et Forhold, der medfører saa skadelige Følger (Hør!). Det forekommer mig tillige at være rigtigt, hvad den oprindelige Forslagsstiller ved Sagens Behandling i forrige Sessjon søgte at gjøre gjældende, at en Eiendomsret, som er adskilt fra Brugsretten, ikke har andet end en Pengeværdi og ialfald kun en Affectionsværdie, og at der altsaa saameget mindre kunde være nogen Betænkelse ved at gjøre Expropriationen anvendelig derpaa. Men naar jeg skulde antage en Tvangsløv, maatte jeg stille det som den første Betingelse, at Fæstevangen derved aldeles ophørte fra et bestemt Tidrum, hvilket jeg ligesom Forslagsstilleren vilde fastsætte fra Begyndelsen af Aaret 1855, naturligviis med Reservation af Gyldigheden af de Fæstecontracter, som indtil den Tid maatte være indgaaede; den næste Betingelse maatte være, at Rettigheden til at bringe Tvangsløven i Anvendelse ikkun kom Fæsterne tilgode i et begrændset Tidrum, som jeg vilde antage passende at være 10 Aar, og jeg troer da, at man nok dertil kunde indromme, at hvis der i dette Tidrum maatte indtræffe Dødsfald, hvorved Fæstet blev ledigt, og der da maatte være en Søn eller Svigersøn af den afdøde Fæster, som kunde og vilde overtage Gaarden, maatte han være berettiget til at fordre sig den overdraget efter Tvangsløven paa samme Maade som den afdøde Fæster, dog uden at han kunde benytte sig af dennes Fæstecontract. Endelig vilde jeg ogsaa ansee det for at være af stor Vigtighed, at der tilstrækkelig var sørget for, at den Taxation, som skete, virkelig sikrede Eieren at erholde Værdien af Fæstegodset.

Disse er de Hovedtræk, som jeg maatte ansee for nødvendige, naar jeg skulde give min Stemme for en saadan Lov; de øvrige Bestemmelser falde af sig selv og indeholdes tildeels allerede i det foreliggende Lovforslag. Jeg skal altsaa stemme for, at Forslaget maa komme til 2den Behandling, idet jeg tør troe, at Regjeringen vil kunne forandre sin Anskuelse under forandrede Forhold, ligesom enhver Anden kan forandre sin.

B. Christensen: Jeg har allerede tid-

ligere yttret mig om denne Sag, saa at det ikke vil kunne være uventet, naar jeg udtaler, at jeg af yderste Gyne vil bidrage Mit til, at den Reform, hvorom der her er Tale, fremmes gjennem det foreliggende Forslag. Dette Forslag er udgaaet fra en Side, der ikke kan mistænkes for Partisthed; det er udgaaet fra en Side, der, hidtil i det Mindste, i den Grad har havt Regjeringens Samstemmen med sig, at man har ondt ved at troe, at det skulde være absolut affaaeret fra Regjeringens Understøttelse, og jeg lægger den allerstørste Vægt paa Regjeringens Understøttelse og Medvirkning i en Sag af denne Bestaffenhed; jeg lægger saa megen Vægt derpaa, at jeg tilstaaer, at jeg anseer det for Noget, man med Rette kan bebreide vor Regjering, at den har ladet det komme dertil, at Initiativet i denne Sag ikke er blevet i dens egen Haand. Det er naturligviis ikke Alt i Forslaget, hvori jeg er enig, endog ikke uvæsentlige Ting i Forslaget kan jeg ikke være enig med Forslagsstilleren i; men de to Hovedprinciper, de to store ledende Tanker, der gaae igjennem Forslaget, nemlig den, at Fæstevæsenet maa afløses og overgaae til Eiendom ifølge en tvingende Lov og om en ikke lang Tid, og den, at Noget af Bøndergodsets Værdi ikke bør komme Godseieren tilgode, men Fæsteren (Hør!) — disse to ledende Tanker ere for mig saa væsentlige, at jeg ikke vil opgive Haabet om, at Reformen maa kunne ved dem føres igjennem trods de specielle Bestemmelser med Hensyn til selve Udførelsen, der ingenlunde have mødt Misfald. Det er en ofte berørt, meget omtvistet, men dog til en vis Grad af Alle indrømmet Sag, at der i Fæstebøndergodset er Noget, der ikke eies af Godseieren, at der er Værdier tilstede i Bøndergodset, hvortil Godseieren ingen Adkomst har. Man kan udtrykke denne Tanke paa forskjellig Maade, man kan indskrænke sig til at gjøre den i mine Tanker ikke heldige eller fyldestgjørende Antydning deraf, som den ærede Forslagsstiller har gjort; men tilstaae maa man dog, at der er Noget, som Godseieren ikke har. Det er dette Noget, som man aabenbart — hvis man ikke med Uretfærdighed vil lade Godseieren tilflyde Fordele, som man udtrykkelig og skarpt maa holde borte fra